

Rederowa, Danuta

Posiedzenie naukowe Zespołu Oświecenia

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 867-868

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Po referacie wywiązała się żywa dyskusja. Prof. W. Voisé rzucił myśl osobnego opracowania ogólnych problemów świadomości i mentalności środowiska akademickiego (profesorów i studentów) w Krakowie na podstawie zebranych już materiałów. Doc. F. Bielak podkreślił nowatorski sposób podejścia do tematyki, domagając się silniejszego jeszcze wydobywania roli historycznych stereotypów dla całości społeczeństwa. Podniósł przy tym znaczenie Szymona Starowolskiego, autora *Hecatontas*, wykazującego krakowsko-akademicki rodowód większości polskich uczonych i pisarzy oraz *Laudatio Academiae*, powstałej już po zakończeniu sporu z jezuitami. Mgr A. Kempfi zapytał autora o stosunek historiografii uniwersyteckiej do zjawiska odpływu młodzieży na uniwersytety zagraniczne.

Prof. P. Rybicki związał opóźnienie w kształtowaniu się świadomości historycznej w Uniwersytecie Krakowskim z mniej rozwiniętym niż w innych krajach życiem korporacyjnym. Dalszych powodów tego zahamowania dopatrywała się dr W. Szelińska w późniejszym powstaniu uniwersytetu, w prądach reformacyjnych absorbujących uczonych uniwersyteckich i innych czynnikach. Wobec poruszonej przez dr Szelińską roli J. Dąbrowski w XIV w., mgr M. Zwiercan przestrzegł przed przecenianiem znaczenia tej postaci, charakteryzując filozoficzno-etyczne tendencje w podejściu Dąbrowski do historii.

Na zakończenie prof. Barycz, podnosząc wysokie zalety referatu oraz bogactwo jego treści, wyraził pogląd, że u początków historiografii uniwersyteckiej stały zapiski annuariuszy, poddał myśl ogłoszenia drukiem *Liber benefactorum* zachowanego w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz zasugerował bliższe zajęcie się retorycznym nurtem historiografii humanistycznej. W odpowiedzi na głosy dyskusyjantów doc. Hajdukiewicz dorzucił jeszcze wiele nowych faktów i spostrzeżeń na omawiany temat.

Karolina Targosz

POSTĘPIENIE NAUKOWE ZESPOŁU OŚWIECENIA

Dnia 18 kwietnia 1967 r. odbyło się w Krakowie pod przewodnictwem prof. Kazimierza Opałka posiedzenie Zespołu Oświecenia z referatem dr Anny Chełkowskiej *Feliks Radwański (1756—1826)*. Referentka przedstawiła szeroką działalność Radwańskiego zarówno na polu dydaktycznym, jak w dziedzinie budownictwa, rolnictwa oraz górnictwa¹. Praca dr Chełkowskiej wzbudziła żywą dyskusję, która skoncentrowała się przede wszystkim na mało znanych zainteresowaniach i pracach Radwańskiego, związanych z rolnictwem i górnictwem.

Na wstępie dr D. Rederowa uzupełniła krótko obraz działalności Radwańskiego w Towarzystwie Naukowym Krakowskim, wyjaśniając strukturę organizacyjną Towarzystwa w tym czasie.

Aktywnością Radwańskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim interesowała się doc. M. Chamcówna przypominając, że popularne wykłady dla rzemieślników zostały tu wprowadzone już w latach sześćdziesiątych XVIII w.; miały one jednak wówczas niewielkie powodzenie w związku z dość powszechnym analfabetyzmem wśród rzemieślników. Doc. Chamcówna doradziła przy tym referentce wyświetlenie sprawy udziału Radwańskiego w projekcie utworzenia katedry inżynierii wojskowej wyjaśniając, iż w zakresie wyższego szkolnictwa technicznego wzorowa-

¹ Por. opracowany i poprzedzony obszernym wstępem przez A. Żeleńską-Chełkowską *Projekt Założenia Instytutów Gospodarstwa wyższego razem z Weterynarią i Instytutu Górnictwa przy Szkole Głównej Akademii Krakowskiej Feliksa Radwańskiego* w „Kwartalniku” nr 4/1962, s. 499; por. też recenzję K. Mrozowskiej o książce tej autorki *Próby wprowadzenia nauk technicznych w Uniwersytecie Jagiellońskim* w „Kwartalniku” nr 2/1967, s. 405.

liśmy się na Francji, gdzie zorganizowano najpierw szkolnictwo wyższe, a następnie dopiero średnie. Doc. Chamcówna mówiła też o roli, jaką Radwański, obok Zawadzkiego i S. Sierakowskiego odegrał w budowie Collegium Physicum oraz Obserwatorium U.J.

Do pompy ogniowej, o której wspomniała referentka, podkreślając zasługi Radwańskiego we wprowadzaniu najnowszych zdobyczy techniki, m.in. maszyny parowej, nawiązywały wypowiedzi dr I. Stasiewicz, prof. A. Gawła i doc. Chamcówny.

Z kolei dyskusja potoczyła się wokół działalności Radwańskiego w zakresie rolnictwa. Dr S. Brzozowski podniósł wkład Radwańskiego do założenia drugiego w kraju fachowego pisma rolniczego „Dziennika Gospodarskiego Krakowskiego”, odmówił jednak Radwańskiemu większych zasług w omawianej dziedzinie, uznając go raczej tylko za amatora, nie zaś — fachowca. Niemniej dra Brzozowskiego interesowały ewentualne stosunki Radwańskiego z agronomami F. Ponińskim i F. Piekarskim.

Inaczej do pracy Radwańskiego na polu rolnictwa niż dr Brzozowski odniosła się doc. Chamcówna, a także referentka w swej odpowiedzi dyskutantom.

Doc. K. Mrozowska zwróciła uwagę, że Radwański — chociaż główna jego działalność przypada na epokę oświecenia — żył na pograniczu dwóch epok różnych ideologicznie, co nie pozostawało bez wpływu na jego światopogląd. Wpływ ów znajdował odbicie w działalności Radwańskiego w dziedzinie przemysłu. Ten sam fakt uwydatnił również prof. Gaweł nadmieniając, iż Radwański chciał np. pogodzić dawne ustawodawstwo górnicze z potrzebami nowych czasów.

Podsumowując dyskusję, prof. Opałek podkreślił zasługi dr Chełkowskiej, która zbadała mało znane kierunki działalności Feliksa Radwańskiego, szczególnie w zakresie górnictwa. Zauważył niemniej, że do aktywności Radwańskiego na polu nauki należy odnieść się bardziej krytycznie. Była to bowiem aktywność o charakterze publicystycznym. Trzeba jednak przyznać — dodał prof. Opałek — iż działalność praktyczna Radwańskiego była wielostronna.

W odpowiedzi referentka wyjaśniła większość poruszonych w dyskusji zagadnień, podkreślając wyraźnie, że karierę architekta, do której był teoretycznie, gruntownie przygotowany, zwichnęły Radwańskiemu warunki polityczne.

Danuta Rederowa

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUKI POLSKIEJ XIX WIEKU

W dniu 3 maja 1967 r. odbyło się w Warszawie pod przewodnictwem prof. Mariana Serejskiego kolejne posiedzenie Zespołu Historii Nauki Polskiej XIX wieku. Na posiedzeniu tym dr Hanna Dylągowa mówiła o swoich *Badaniach wstępnych nad udziałem Polaków w nauce obcej (1860—1918)*.

W referacie zostały naszkicowane następujące zagadnienia wiążące się z podjętą pracą: 1) bibliografia (podstawa kartoteki); 2) problematyka sytuacji politycznej Polski w wymienionym okresie, sytuacja polskich ośrodków naukowych; 3) propozycje kryteriów ustalania polskości i pozycji naukowej poszczególnych postaci; 4) hipotezy wstępne dotyczące udziału Polaków w naukach przyrodniczo-matematycznych.

Dyskusja dotyczyła kryteriów polskości opracowywanych postaci oraz zakresu źródeł, które mają stanowić podstawę badań nad tematem obranym przez dr Dylągową.

J. S.